

TEACHERS' SELF-EFFICACY ATTITUDES TOWARDS INCLUSIVENESS

Murat ASLAN* **Mesude Düzağaç**** **Necan DÜNDAR***** **Nazife GÖZBABA******

*Milli Eğitim Bakanlığı, Beden Eğitimi Öğretmeni, murat.aslan@gmail.com, Orcid: 0009-0002-5149-5608

**Milli Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni, mesude@gmail.com, Orcid: 0009-0003-3977-621x

***Milli Eğitim Bakanlığı, DKAB Öğretmeni, Müdür Yardımcısı, necan2007@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-6497-720X

****Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Müdür Yardımcısı, nazkocapinar@icloud.com, Orcid: 0009-0006-7082-5376

Received Date: 11.03.2025

Revised Date: 09.05.2025

Accepted Date: 14.05.2025

Copyright © 2025 Murat ASLAN, Mesude Düzağaç, Necan DÜNDAR, Nazife GÖZBABA. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

The perception of self-efficacy is an important topic regarding the pedagogical approaches of teachers and the effects on inclusive education. It is emphasized that teachers with high self-efficacy perceptions conduct a more effective teaching process by considering the individual needs of students. Especially in inclusive classrooms, it is stated that teachers' self-efficacy perceptions contribute to their increased effort towards students and the use of appropriate teaching techniques. While it is expressed that teachers who have received training in inclusive education have high self-efficacy beliefs, and those who have not received such training possess lower beliefs, some studies argue that there is no significant relationship between them. This situation highlights the importance of the qualifications and quality of education of teachers who have received training in inclusive education. It is emphasized that more research is needed to understand the effects of teachers or teacher candidates receiving inclusive education on educational processes. Such examinations can contribute to teachers' professional development and the quality of education offered to students. In particular, strategies to enhance teachers' self-efficacy perceptions may help achieve more effective results in inclusive education. In this study, the importance of self-efficacy perception levels and inclusive education competence levels of classroom teachers who actively provide inclusive education were evaluated.

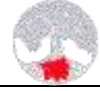
Keywords: Classroom Teacher, Inclusion, Self-Efficacy

ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMAYA YÖNELİK ÖZ- YETERLİK TUTUMLARI

ÖZET

Öz-yeterlik algısının öğretmenlerin pedagojik yaklaşımları ve kaynaştırma eğitimi üzerindeki etkileri önemli bir konudur. Öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak daha etkili bir öğretim süreci yürüttükleri vurgulanmaktadır. Özellikle kaynaştırma sınıflarında öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının, öğrencilere yönelik daha fazla çaba göstermelerine ve uygun eğitim tekniklerini kullanmalarına katkı sağladığı belirtilmektedir. Kaynaştırma eğitimi alan öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının yüksek olduğu, bu eğitimi almayan öğretmenlerin ise daha düşük inançlara sahip olduğu ifade edilse de, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığını savunan çalışmaların da olduğu aktarılmaktadır. Bu durum, kaynaştırma eğitimi alan öğretmenlerin, bu alandaki yeterliliklerinin ve eğitimlerinin niteliğinin önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi almasının eğitim süreçleri üzerindeki etkilerini anlamak için daha fazla araştırma yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu tür incelemeler, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine ve öğrencilere sunulan eğitimin kalitesine katkı sağlayabilir. Özellikle, öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının artırılması için uygulanacak stratejiler, kaynaştırma eğitiminde daha etkili sonuçlar elde edilmesine yardımcı olabilir. Bu çalışmada, aktif olarak kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik algı düzeylerinin ve kaynaştırma eğitimi yeterlik düzeylerinin önemi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Kaynaştırma, Öz-Yeterlik

1. GİRİŞ

Eğitim sistemimizde eşit eğitim sağlama çabalarının tarihsel olarak önemli bir yer tuttuğu ve bu çabaların özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik kaynaştırma uygulamalarının geliştirilmesine yol açtığı vurgulanmaktadır (Karabulut, 2023). Özel gereksinimli bireylerin, akranlarıyla etkileşimde bulunarak öğrenme süreçlerini zenginleştirmeleri, kaynaştırma eğitim uygulamaları sayesinde mümkün olmaktadır.

Kaynaştırma uygulamalarının etkinliği ve başarısı, büyük ölçüde öğretmenlerin rolüne bağlıdır. Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları, kaynaştırma eğitimi sürecinde karşılaşılabilecekleri zorluklarla başa çıkmalarını kolaylaştırmakta ve bu sürecin başarıya ulaşmasında kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin artırılması ve kaynaştırma eğitime yönelik yeterliliklerinin geliştirilmesi, hem özel gereksinimli öğrencilerin hem de genel eğitim alanındaki tüm öğrencilerin eğitim kalitesini yükseltmek açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine yönelik destekleyici programların uygulanması ve kaynaştırma eğitimi konusundaki farkındalıklarının artırılması büyük bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Sınıf öğretmeni, ilköğretim düzeyinde öğrencilere çeşitli konuları öğretmenin yanı sıra, onların yaratıcılıklarını, araştırma becerilerini, iş birliği yeteneklerini ve girişkenliklerini geliştiren önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca, öğrencilerin dış dünyaya ve kendilerine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olurken, etkili iletişim kurma becerilerini de kazandırmaktadır.

Etkili bir öğretim gerçekleştirebilmek için sınıf öğretmenin, çocukların ihtiyaçlarını anlaması ve gelişim düzeylerini tanıması gerekmektedir. Öğrenme ortamını, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlemeli ve çocukların tüm gelişim alanlarına katkıda bulunacak şekilde planlamalar yapmalıdır.

Ayrıca, öğretmenlerin çocukların davranışlarını kazanabilmesi ve uygulanan eğitim programının etkinliğini değerlendirebilmesi için ölçme ve değerlendirme yeteneklerine sahip olmaları önemlidir (Senemoğlu, 2008). Bu yetenekler, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha iyi anlamalarına ve eğitim stratejilerini buna göre uyarlamalarına olanak tanır. Sınıf öğretmenin rolü, sadece bilgi aktarmakla sınırlı kalmayıp, öğrencilerin tüm gelişim süreçlerine destek olmayı da içermektedir.

Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında sınıf öğretmenin sahip olması gereken bilgi ve istek, bu eğitimin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili seminerler ve eğitimler alması, onların bu alandaki bilgi ve becerilerini artırmakta ve eğitime olan istekliliklerini güçlendirmektedir. Bu eğitimler sayesinde öğretmenler, hem kaynaştırma eğitimi vermeye istekli hale gelir hem de bu konuda yeterlilik kazanırlar.

Kaynaştırma yeterliği, öğretmenin kaynaştırma eğitime ve özel gereksinim sahibi bireylere karşı tutum ve davranışlarını; öğretim teknikleri ve sınıf yönetimi konusundaki bilgi ve becerilerini kapsamaktadır (Ataman, 2012). Bu yeterliklere sahip bir öğretmenin, kaynaştırma eğitimini daha başarılı bir şekilde uygulayabileceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Kaynaştırma eğitiminin başarısı, diğer eğitim yöntemlerinde olduğu gibi öğretmenin yeterliliklerine bağlıdır.

Öğretmenin bir konudaki eğitim geçmişi ve süreç boyunca kazandığı tecrübe, onun yeterliliğini doğrudan etkiler. Eğitim sürecinde öğretmenin inancı ve motivasyonu da, kaynaştırma eğitiminin başarısını artıran önemli etkenlerdendir (Yılmaz vd. 2004). Öğretmenlerin aldıkları eğitimlerin ve yeterliklerinin yanı sıra, öz-yeterlilik algılarının da kaynaştırma eğitiminde önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine yönelik sürekli destek sağlanması, kaynaştırma eğitiminin kalitesini artırmak için gereklidir.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve özel ihtiyaç sahibi öğrencilere karşı olumlu tutum geliştirmeleri, kaynaştırma uygulamalarının başarısı için kritik bir öneme sahiptir.

Öğretmenlerin sergilediği olumlu tutum, sınıftaki diğer öğrencilerin de kaynaştırma öğrencisine karşı benzer olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerini teşvik eder. Bu nedenle, öğretmenin yaklaşımı ve tutumu, kaynaştırma eğitiminde belirleyici bir faktördür (Sart vd. 2004).

Araştırmalar, kaynaştırma eğitiminin başarısının öğretmenin bu alandaki yeterliliği ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Öğretmenin kaynaştırma eğitime yönelik tutumları, sadece kendi profesyonel gelişimini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin eğitim süreçlerine de olumlu yansımaktadır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitime uyum sağlaması, onların öğrencilerine yönelik tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilerken, aynı zamanda öğretmenlerin motivasyonunu artırarak performanslarını da yükseltmektedir.

Bu durum, öğretmenin öz-yeterlilik düzeyinin artmasına katkıda bulunur. Öz-yeterlilik algısı yüksek olan öğretmenler, daha etkili bir şekilde derslerini planlayabilir ve uygulayabilir, böylece kaynaştırma eğitiminde daha başarılı sonuçlar elde edebilirler. Sonuç olarak, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumları, hem kendi gelişimlerini hem de öğrencilerin eğitim süreçlerini olumlu yönde etkileyen önemli bir unsurdur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kaynaştırma Eğitimi

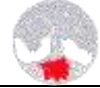
Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin normal eğitim ortamlarında akranlarıyla birlikte eğitim almasını ifade eder. Bu uygulama, daha önce entegrasyon veya sosyal bütünleşme terimleriyle anılmaktaydı. Kaynaştırma, bireylerin sosyal yaşama erken yaşlardan itibaren, okul ortamında ve sosyal ilişkiler aracılığıyla toplumla bütünleşmelerinin ilk adımlarından biridir (Bektaş, 2022).

Bu süreç, özel gereksinimli bireylerin, akranlarıyla etkileşimde bulunarak sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Aynı zamanda, diğer öğrencilerin de farklılıkları anlamalarına ve kabul etmelerine yardımcı olur. Kaynaştırma eğitimi, bireylerin sosyal, duygusal ve akademik gelişimlerini destekleyerek, toplumda daha kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesine katkıda bulunur. Bu nedenle, kaynaştırma eğitiminin uygulanması, hem özel gereksinimli bireyler hem de akranları için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin sosyalleşme düzeyini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreç, bireylerin gündelik yaşam faaliyetlerine etkin bir şekilde katılımını sağlayarak, eğitsel açıdan planlı bir destek sunar. 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Yönetmeliği çerçevesinde kaynaştırma eğitimi, özel eğitim gereksinimi olan bireyler ile olmayan bireyler arasında iletişim kurulmasını sağlamakta ve eğitim ile destek hizmetlerinin sunulması amacıyla faaliyet gösteren eğitim kurumlarındaki tüm uygulamaları kapsamaktadır. Kaynaştırma eğitiminin birçok faydası bulunmaktadır, ancak en önemlilerinden biri, özel gereksinimli bireylerin sosyalleşmesini desteklemesi ve bu bireylerde toplumda kabul görme hissinin oluşmasına katkıda bulunmasıdır. Özel gereksinimli bireyler, ebeveynleri ve diğer özel gereksinimli bireyler dışında kalan bireylerle etkileşime girerek yeni ilişkiler kurma ve yeni davranışlar edinme fırsatı bulurlar. Bu etkileşim, onların sosyal becerilerinin gelişmesini ve topluma daha etkin bir şekilde entegre olmalarını sağlar. Kaynaştırma eğitimi, bu açıdan hem bireylerin hem de toplumun yararına olan önemli bir eğitim yaklaşımıdır.

Özel eğitim verilen kurumlarda uygulanan programlar, bireylerin engellerine bağlı olarak genellikle kısıtlı aktiviteler içermektedir. Bu durum, bireylerin hayal gücünün ve davranış biçimlerinin sınırlanmasına yol açabilir. Ancak kaynaştırma sınıflarında, özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler yeni arkadaşlar edinme ve farklı bireylerle etkileşim kurma fırsatına sahip olurlar. Bu etkileşimler, onlara yeni dünyalar ve davranış biçimleri keşfetme imkanı sunarak hayal güçlerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Kaynaştırma eğitimi, bireylerin çeşitli davranışlar geliştirmelerini ve sosyal becerilerini artırmalarını sağlar. Farklı bireylerle bir arada bulunmak, özel gereksinimli bireylerin sosyal ilişkilerini zenginleştirirken, aynı zamanda empati, iş birliği ve iletişim becerileri gibi önemli

sosyal yetenekleri de geliştirmelerine olanak tanır. Bu açıdan kaynaştırma eğitimi, bireylerin sosyal ve duygusal gelişimleri için kritik bir ortam sunmaktadır.

Kaynaştırma faaliyetlerinin sonuçlarına ilişkin yapılan araştırmalar, bu uygulamaların hem özel gereksinimli bireyler hem de diğeri bireyler üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Kaynaştırma sınıflarında yer alan özel eğitime ihtiyaç duymayan bireyler, empati becerilerini ve yardımlaşma yetilerini geliştirme fırsatı bulurlar. Bu durum, sınıf ortamında bir bütünlük sağlanmasına katkı sağlar ve engeli olan bireyler ile engeli olmayan bireylerin dayanışma içinde yaşamalarını mümkün kılar (Bektaş, 2022).

2.1.1. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı ve Önemi

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli ve normal bireylerin, tüm çocukların mevcut koşullar çerçevesinde alabilecekleri en nitelikli eğitimi almasını hedefler. Bu eğitim yaklaşımı, her bireyin sahip olduğu özellikleri göz önünde bulundurarak, bireylerin toplumun bir parçası olmalarını sağlamak amacıyla eğitim sistemi içerisinde bireysel farklılıkları kabul eden bir tutum geliştirilmesine odaklanır.

Ayrıca, kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin akranlarını rol model olarak öğretim yöntemlerini çeşitlendirmelerine olanak tanır. Bu süreç, aynı zamanda grup aidiyeti bilincini ve benlik algısını geliştirmeyi de amaçlar (Sucuoğlu, 2006). Böylece, tüm bireyler için kapsayıcı ve destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturulmuş olur. Bu durum, bireylerin sosyal ve akademik gelişimlerini olumlu yönde etkileyerek, daha bütünlüşik bir toplum yapısının oluşmasına katkıda bulunur.

Kaynaştırma eğitiminin başarıyla sonuçlanmasında öğretmenlerin tutumları belirleyici bir rol oynamaktadır. Tutumlarımız, birçok faktörden etkilenir ve insanoğlu doğası gereği farklı olan her şeye karşı önyargılı olabilmektedir. Özel gereksinimli bireylere karşı olan önyargıları kırmamızın ilk adımı, öğretmenleri bu konuda bilinçlendirmektir. Eğitimin tüm bireylerin hakkı olduğunun bilincinde olan bir öğretmen, sosyal bilinçle hareket ederek daha kapsayıcı bir yaklaşım sergileyecektir.

Eğitimin temel amaçlarından biri, tüm bireyleri yaşama hazırlamaktır. Sınıfı oluşturan etmenlerin farklılık düzeyi, tüm bireyler üzerinde öğrenme ve davranış çeşitliliği yaratacaktır. Ancak öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere yönelik olumsuz tutumlarının sebeplerinden biri, bu konuda yeterli eğitim almamış olmalarıdır. Öğretmenlerin tutumları, pek çok değişkenden etkilenebilir ve bu durum, kaynaştırma eğitiminin etkinliğini doğrudan etkileyebilir (Bektaş, 2022).

2.2. Öz-Yeterlik Kavram

Bandura (1997), öz-yeterliği bireyin belirlenmiş olan eylemleri gerçekleştirmek veya bazı işleri başarmak için sahip olduğu yeteneklere dair duyduğu güven durumu olarak tanımlamaktadır. Donald (2003) ise öz-yeterliği, bireyin bir içi kendisinin başarıp başaramama durumuna ilişkin inancı olarak ifade etmektedir (Akt. şenol, 2012).

Öz-yeterlik, bireyin kendini en iyi şekilde tanıması ve mevcut yeteneklerini sergilemesine yönelik inanç yetisi olarak da değerlendirilebilir. Bireyin bu yeteneklerini gerçekleştirebilmesi için kendi öz-yeterliğine güven duyması büyük önem taşır. Öz-yeterlik inancı, bireyin hedeflerine ulaşma konusundaki motivasyonunu ve kararlılığını artırarak, zorluklarla başa çıkma yeteneğini güçlendirir. Öz-yeterlik, bireylerin kişisel gelişimlerinde ve başarılarında kritik bir rol oynamaktadır.

Bireyin belirli bir performansı başarmak için eylemleri planlayıp organize ederek istenen başarı seviyesine ulaşıp ulaşamayacağına dair kendisine olan algısı, öz-yeterlik kavramını tanımlar. Öz-yeterlik düzeyi yüksek olan bireyler, karşılaştıkları problemleri çözme konusunda daha rahat ve verimli bir yaklaşım sergilerler. Bu tür bireylerde kaygı ve stres düzeyi genellikle daha düşüktür; ele aldıkları problemleri zorluk çekmeden ve yüksek bir kararlılıkla çözme yeteneğine sahiptirler.

Dolayısıyla, engellerle başa çıkabilme becerisi yüksek olan bireylerin öz-yeterlik inançları da yüksektir. Öz-yeterlik, bireylerin başarıma duygularını, kendine inanma azimlerini ve zorluklar karşısındaki mücadelelerini olumlu yönde etkiler. Bu durum, bireylerin motivasyonlarına ve hareketlerine de yansır (Kuru, 2018: 7-8). Öz-yeterlik inancı, bireylerin hedeflerine ulaşma konusunda daha kararlı ve istekli olmalarını sağlarken, aynı zamanda zorluklarla başa çıkma yeteneklerini güçlendirir.

2.2.1. Kaynaştırma Eğitime Yönelik Özyeterlik

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitime yönelik bir uygulama olup, eğitim hizmetlerini destekleyerek bu bireylerin akranlarıyla birlikte kamu veya özel öğretim kurumlarında eğitim almasını sağlamaktadır. Bu eğitim modelinin uygulanması için engel türü ve düzeyinde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Okullarda kaynaştırma eğitiminin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için bireysel farklılıklar dikkate alınarak ihtiyaçların belirlenmesi önemlidir. Bu süreç sonucunda bireyselleşme, farklılaşma ve adaptasyon yöntemleri kullanılarak kaynaştırma uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Böylece, her bireyin özel gereksinimlerine uygun bir eğitim ortamı sağlanarak, tüm öğrencilerin öğrenme potansiyelleri en üst düzeye çıkarılmaya çalışılmaktadır (Yiğit, 2024). Bu yaklaşım, eğitimde kapsayıcılığı artırarak, tüm bireylerin eşit fırsatlarla eğitim almasını hedeflemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin genel olarak kaynaştırma eğitimi konusunda hizmet içi eğitim almak istedikleri, yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur. Bu durumun temel nedeni, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Ayrıca, engellilik çalışmalarıyla ilgili hizmet içi eğitimlerde, eğitimciler ile fakülteler arasında iş birliği ve iletişim ihtiyacının önemi vurgulanmaktadır.

Bu tür iş birliği, öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda kaynaştırma eğitiminin etkinliğini artırmak için gerekli olan güncel bilgilerle donatılmalarını sağlayacaktır. Öğretmenlerin eğitim süreçlerine aktif katılımları ve sürekli mesleki gelişim fırsatlarına erişimleri, kaynaştırma eğitiminde başarıyı artıracak önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Kaynaştırma eğitimi tecrübesi olan öğretmenlerin yeterliliklerinin engelli öğrenciler için faydalı olduğu, ancak kapsayıcı eğitimi bilmeyen öğretmenlerin yeterliliklerinin aynı derecede etkili olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle öğretmenler, bireyselleşme, farklılaşma ve uyum süreçlerinde aktif roller üstlenmektedirler.

Dolapçı (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, kapsayıcı eğitim konusunda bilgi sahibi olan öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları arasında olumlu bir fark bulunduğu belirtilmiştir. Bu durum, kaynaştırma eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin öz yeterliliklerinin önemini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin, kapsayıcı eğitim hakkında bilgi ve deneyime sahip olmaları, engelli öğrencilerin eğitim süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerine ve bu öğrencilerin öğrenme potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına olanak tanımaktadır. Öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerine yönelik eğitimlerin sağlanması büyük bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

İnsanların hissetme, düşünme, motive olma ve davranışlarını şekillendiren en önemli faktörlerden biri öz yeterlik inançlarıdır. Öz yeterliğe inancı güçlü olan bireyler, başarılarını ve kişisel refahlarını daha ileri bir düzeye taşıma kapasitesine sahiptirler. Yeteneklerine güvenen kişiler, çaba gerektiren görevlerden kaçınmak yerine, üstesinden gelebilecekleri zorlukları denemeyi tercih ederler. Bu da onların meşgul oldukları etkinliklerde daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlar.

Öğretmen yetenekleri, öz yeterlik ile ilgili önemli bir konudur. Eğitim etkinliği düşük olan öğretmenler, öğrencileri okumaya zorlamak için olumsuz yaptırımlara dayalı yöntemleri tercih ederken; öğretmenlik yetenekleri yüksek olan öğretmenler, öğrencilerinin motivasyonunu ve

bilişsel gelişimini artırma konusunda daha etkili olabilmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin öz yeterlik algıları, öğrencilerin becerilerini geliştirmelerine ve öğretmenlik potansiyellerini artırmalarına yardımcı olan güçlü bir denetleyici işlevi görmektedir.

Özellikle yetersizliği bulunan bireylere karşı öğretmen yeterliliklerini artırmak amacıyla kapsayıcı eğitimin uygulanmasında eğitim ve maddi gelişim son derece önemlidir. Bu durum, kapsayıcı eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin kendilerini topluma ait hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Literatür taramaları da göstermektedir ki, kapsayıcı eğitimde öğretmenlerin öz yeterlilikleri büyük bir öneme sahiptir.

2.2.2. Öz Yeterlilik Teorisi ve Eğitimdeki Rolü

Bandura (1986) tarafından geliştirilen öz yeterlilik teorisi, bireylerin belirli durumları yönetmek için gerekli eylem planlarını organize etme ve uygulama yeteneklerine duydukları inancı merkezine alır. Bu teori, eğitim psikolojisinin temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Öz yeterlilik, bireylerin sahip oldukları becerilerle değil, bu becerileri kullanarak neler başarabileceklerine dair inançlarıyla ilgilidir.

Akpınar'a (2021) göre, eğitim bağlamında öz yeterlilik, öğrencilerin motivasyonunu, öğrenme süreçlerini ve akademik başarılarını etkileyen kritik bir faktördür. Öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin artması, onları daha zorlu görevlerle yüzleşmeye ve öğrenme süreçlerine aktif katılım göstermeye teşvik eder. Bu da, genel olarak eğitim ortamında daha olumlu sonuçlar elde edilmesine katkı sağlar. Öz yeterlik inancı güçlü olan öğrenciler, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma konusunda daha istekli ve kararlı olurlar, bu da akademik başarılarını artırır.

Öz yeterlilik, öğrencilerin öğrenmeye harcadıkları çabayı, güçlükler karşısındaki dayanıklılıklarını ve bu zorluklara karşı ısrarcı olmalarını önemli ölçüde etkiler. Öz yeterliliği yüksek olan öğrencilerin, zorlu görevleri benimseme, daha yüksek hedefler belirleme ve bu hedeflere ulaşma konusundaki kararlılıkları daha fazladır. Bu öğrenciler, zor görevleri kaçınılması gereken durumlar olarak değil, ustalaşılması gereken fırsatlar olarak algıladılar; bu da öğrenme materyali ile daha derin bir etkileşim kurmalarına yol açar.

2.2.3. Öğretmenlerin Öz-Yeterlik İnançları

Gelişen ve değişen dünyada eğitim sistemi de sürekli olarak yenilenmekte ve değişmektedir. Bu durum, öğretmenlik mesleğinin işleyişini de köklü bir şekilde etkilemektedir. Yeni müfredatlarla birlikte, öğretmenlerin sadece bir görevle sınırlı kalmayıp, birden fazla görev ve sorumluluk üstlenmeleri gerekmektedir. Klasik öğretmen modeli geride kalmış, günümüzde öğretmenler sadece bilgi aktaran değil, aynı zamanda bilgiyi kullanma becerisini kazandıran, öğrenmeyi öğreten, yaratıcı düşünebilen, eleştiriye açık, öz yeterliliği yüksek ve karar verme becerisine sahip nesiller yetiştiren bireyler haline gelmiştir.

Öğretmenlerin, değişen dünya ile birlikte kendilerini sürekli geliştirmeleri ve güncellemeleri gerekmektedir. Öğretmenlerden öğrencileri daha ileri bir seviyeye taşımaları beklenmektedir. Genel bir kanıya varacak olursak, iyi bir öğrenci yetiştirmek için öncelikle iyi bir öğretmenin yetişmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumların, çağın gereksinimlerini karşılayacak şekilde donatılmış, yenilikçi fikirlere açık bir yapıda olmaları büyük önem taşımaktadır.

Bu görev ve sorumlulukları yerine getirebilmeleri için öğretmenlerin yüksek öz yeterlik inancına sahip olmaları beklenir. Öğretmenin öz yeterlik inancı, eğitim sistemi, öğrenme-öğretme süreci ve öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öz yeterlik inancı güçlü olan öğretmenler, öğrencilerine daha etkili bir şekilde rehberlik edebilir, onların öğrenme süreçlerine katkıda bulunabilir ve akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilirler. Bu nedenle, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının güçlendirilmesi, eğitim sisteminin kalitesini artırmak için kritik bir faktördür.

Öğretmenin içinde bulunduğu sınıf, okul ortamı ve çevre, öz yeterlik inancını farklı şekillerde etkileyebilir. Öğretmen, çevresiyle bir bütün oluşturur; bu nedenle çevresel faktörler, öğretmenin öz yeterlik inancı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özata (2007) tarafından

belirtildiği gibi, öğretmenin çevresindeki sözel ikna unsurları ve psikolojik durumlar olumlu olduğunda, öğretmen yüksek bir öz yeterlik inancına sahip olma eğilimindedir.

Olumlu bir çevre, öğretmenin kendine olan güvenini artırabilir ve öğretim süreçlerine daha etkili bir şekilde katılım göstermesine yardımcı olabilir. Destekleyici bir okul kültürü, işbirlikçi çalışma ortamları ve pozitif geri bildirimler, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını güçlendirir. Bu nedenle, eğitim ortamlarının öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını destekleyecek şekilde düzenlenmesi, öğretim kalitesini artırmak için kritik bir öneme sahiptir.

Öz-yeterliği yüksek olan öğretmenler, eğitim öğretim sürecine hâkim, kendi alanlarında donanımlı ve yüksek özgüvene sahip bireylerdir. Bu öğretmenler, sınıf hakimiyetleri sayesinde karşılaştıkları problemleri kolaylıkla çözebilir ve zaman kaybı gibi olumsuz faktörleri ortadan kaldırarak eğitim sürecini daha verimli hale getirirler.

Gelecek nesillerin altyapısını oluşturacak olan öğretmenler, bilgi ve becerilerini etkin bir şekilde kullanarak sağlam bir temel atar ve olumlu bir eğitim ortamı yaratır. Bu öğretmenler, öğrencilerin stres, sınav kaygısı ve psikolojik sorunlar gibi olumsuz faktörlerini en aza indirerek, onlara her konuda rehberlik eder ve yol gösterirler (Atıcı, 2000; Ercan, 2007; Sağlam, 2007).

Sonuç olarak, öz-yeterliği yüksek öğretmenler, öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerine önemli katkılarda bulunarak, onların başarılı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olurlar. Bu nedenle, öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının güçlendirilmesi, eğitim sisteminin kalitesini artırmak için kritik bir öneme sahiptir.

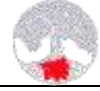
Öz-yeterliği düşük olan öğretmenler, ders hâkimiyet becerileri zayıf, kendi alanlarında yeterli bilgiye sahip olamayan ve öz kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmada yetersiz kalan bireylerdir. Bu durum, eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilir ve aynı zamanda öğrencilerin öz-yeterlik inançlarını da düşürebilir (Kuru, 2018: 10).

Düşük öz-yeterlik inancına sahip öğretmenler, sınıf yönetiminde zorluk yaşayabilir, öğrencilere yeterince rehberlik edemeyebilir ve öğrenme süreçlerini etkili bir şekilde yönlendiremeyebilir. Bu da öğrencilerin motivasyonunu azaltarak, öğrenme isteklerini olumsuz etkileyebilir. Sonuç olarak, öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının güçlendirilmesi, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin başarıları için kritik bir faktördür. Eğitim kurumları, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine destek vererek bu durumu iyileştirebilir ve daha etkili bir öğrenme ortamı yaratabilir.

Soodak ve Podell (1993) tarafından yapılan araştırmalar, öz yeterlik algısı daha yüksek olan öğretmenlerin, meslek becerilerine olan güvenlerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Bu öğretmenler, sınıfta zorluk yaşayan öğrencilere karşı daha olumlu bir çalışma isteği sergilemektedirler.

Öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenler, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma konusunda daha istekli ve kararlı bir tutum sergilerler. Bu durum, öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha fazla katkıda bulunmalarını sağlar ve öğretmenlerin sınıf yönetiminde daha etkili olmalarına yardımcı olur. Ayrıca, bu öğretmenler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak onlara uygun destek ve rehberlik sunabilirler. Bu nedenle, öğretmenlerin öz yeterlik algılarının güçlendirilmesi, hem öğretmenlerin mesleki gelişimi hem de öğrencilerin akademik başarıları açısından büyük önem taşımaktadır.

Düşük öz yeterlik algısına sahip öğretmenler, zorlanan öğrencilere karşı olumlu bir iletişim kurma konusunda daha az isteklidirler. Bu durum, öz yeterlik algısının yüksek olduğu öğretmenlerin sabrı, çabası ve zorluklara karşı dayanıklılığının da daha fazla olduğunu göstermektedir (Pajares, 1996). Yani, öğretmenin öz yeterlik algısı ne kadar yüksekse, öğrencileri destekleme ve onlarla etkili bir şekilde iletişim kurma isteği de o kadar artar.

Ayrıca, öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını başarıyla yerine getirebilmeleri, sadece iyi bir eğitim almalarına bağlı değildir. Aynı zamanda, öğretmenlerin kendi yeterliliklerine ve bu yeterlilikleri gerçekleştirebileceklerine dair inançları da son derece önemlidir (Yılmaz vd. 2004). Öğretmenlerin öz yeterlik algılarını geliştirmek, onların profesyonel gelişimlerini desteklemek ve daha etkili bir eğitim ortamı yaratmak için kritik bir adımdır. Öz yeterlik inançları güçlü olan öğretmenler, hem kendilerine hem de öğrencilerine daha fazla güven duyarak, öğretim süreçlerini daha başarılı bir şekilde yönetebilirler.

Benzer bir araştırmada, eğitimcilerin öz yeterlik inançları ile algılanan sınıf yönetimi becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu durum, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, etkili ve anlamlı bir eğitim ortamı oluşturabilmeleri için kritik bir faktör olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin, kendi öğretmenlik becerilerine sahip olduklarına dair inançları, onların sınıf yönetiminde daha başarılı olmalarını sağlar (Eren, 2021).

Öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmenler, sınıf içindeki zorluklarla başa çıkma konusunda daha kararlı ve özgüvenli bir yaklaşım sergilerler. Bu da, öğrencilerle kurdukları iletişimi güçlendirir ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkiler. Dolayısıyla, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının desteklenmesi, sadece kendi mesleki gelişimleri için değil, aynı zamanda öğrencilerin akademik başarıları ve genel öğrenme deneyimleri için de son derece önemlidir. Eğitim kurumları, öğretmenlerin bu inançlarını güçlendirmek amacıyla çeşitli mesleki gelişim programları ve destek mekanizmaları sunarak, daha etkili bir eğitim ortamı yaratabilirler.

Öz-yeterlik inancı yüksek olan öğretmenler, meslek yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler karşısında pes etmezler ve bu zorlukların üstesinden gelmek için üstün bir çaba sarf ederler. Bu öğretmenler, karşılaştıkları engelleri fırsata dönüştürme yeteneğine sahip oldukları için daha dayanıklı ve kararlı bir tutum sergilerler.

Öte yandan, öz-yeterlilik düzeyi düşük olan öğretmenler, genellikle daha fazla stres ve mutsuzluk duyguları yaşarlar (Bandura, 1997). Bu durum, öğretmenlerin iş tatmini ve genel yaşam kalitelerini olumsuz etkileyebilir. Düşük öz-yeterlik inancı, öğretmenlerin sınıf yönetiminde ve öğrenci etkileşimlerinde zorluk yaşamalarına neden olabilir, bu da onların profesyonel gelişimlerini ve öğrencilerin öğrenme deneyimlerini olumsuz yönde etkileyebilir.

2.3. Kaynaştırma Eğitimin Zorlukları

Ülkemizde kaynaştırma eğitimi ile ilgili gelişmeler son yıllarda hızlanarak devam etmektedir. Geçmişteki yavaş ilerlemenin sebepleri, bu konudaki olumsuz bir anlayışın olması ve gerek okulların gerek okul personelinin yetersiz olması ile açıklanabilir. Kaynaştırma eğitimin zorluklarından bahsedilecek olursa bunlar; öğretmenlerin olumsuz tutumları, destek servisi yetersizliği, uygun personel bulunmayışı, fiziksel çevre yetersizliği ve genel-özel eğitimin farklı algılanması olarak tespit edilebilir. Kaynaştırma eğitim uygulamasında karşılaşılan birtakım sorunlar aşağıda belirtilmiştir (Eren, 2021).

2.3.1. Öğretmenlerin Mesleki Açidan Yeterli Olmaması

Sınıf öğretmenleri ve farklı branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamaları, bu öğretmenlerin kaynaştırma eğitime ve özel gereksinimleri olan öğrencilere yönelik tutumlarını olumsuz etkileyebilir. Yeterli bilgiye sahip olmadığını düşünen sınıf öğretmenleri, kaynaştırma eğitime karşı daha olumsuz tutumlar sergileyebilirler. Bu durum, öğretmenlerin mesleki hayatlarında kaynaştırma eğitimi ile karşılaştıklarında belli seviyede zorluklar yaşamalarına neden olabilir.

Bu zorlukların aşılması için yapılacak düzenlemeler oldukça önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin yeterlik düzeylerinin artırılması amacıyla, okullardaki özel eğitim öğretmenleri ve rehberlik servisi ile sıkı bir işbirliği yapılabilir. Özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenlerine kaynaştırma eğitimi konusunda mesleki eğitim vererek onların bilgi ve becerilerini geliştirebilirler. Bu tür bir işbirliği, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime dair daha fazla bilgi edinmelerini ve bu alandaki tutumlarını olumlu yönde değiştirmelerini sağlayabilir.

Ayrıca, yükseköğretim kurumlarında, üniversitelerde verilen kaynaştırma ve özel eğitim derslerinin sayısının ve niteliğinin artırılması da önemlidir. Eğitim programlarının güçlendirilmesi, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi konusunda daha donanımlı bir şekilde mezun olmalarını sağlayacaktır.

Kaynaştırma eğitiminin başarısı, o eğitimi veren öğretmenin yeterliği ve tutumlarına doğrudan bağlıdır. Bu nedenle, okullardaki özel eğitim öğretmenlerinin desteği ve tecrübesi olmadan kaynaştırma eğitiminin başarısının yüksek olamayacağı düşünülmektedir (Eren, 2021). Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemek ve kaynaştırma eğitimine yönelik olumlu bir ortam oluşturmak için gerekli adımların atılması kritik öneme sahiptir.

Schulz ve Carpenter (1995) tarafından yapılan araştırmaya göre, sınıf öğretmenlerinin özel gereksinim sahibi öğrencilere karşı tutumlarını olumlu yönde geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitim ortamını desteklemediğinde, normal gelişim gösteren öğrenciler bu durumu fark edebilir ve kaynaştırma öğrencilerini kabul etme ve onlarla arkadaşlık kurma konusunda isteksiz hale gelebilirler. Bu durum, kaynaştırma eğitiminin etkinliğini olumsuz etkileyebilir.

Kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenleri, özel gereksinim sahibi öğrencilerin başarılı olabileceklerine inanmalıdır. Öğrencilerin çoğu zaman öğretmenlerinin onlardan bekledikleri düzeyde başarı göstermeye yatkın oldukları bilinmektedir. Ancak, öğretmenin öğrenciden düşük beklentiler içinde olması, öğrencilerin daha az başarı göstermeleri ile sonuçlanabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin yüksek beklentiler içinde olmaları, öğrencilerin motivasyonunu artıracak ve başarılarını olumlu yönde etkileyecektir.

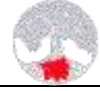
Öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik olumlu tutumlar geliştirmesinin yanı sıra, kaynaştırma eğitime dair yeterli bilgi, beceri ve öğretim tekniklerine de sahip olmaları beklenmektedir. Bu bilgi ve beceriler, öğretmenlerin özel gereksinim sahibi öğrencilerle etkili bir şekilde çalışabilmelerini sağlayacak ve bu öğrencilerin eğitim süreçlerine daha iyi dahil olmalarına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek ve kaynaştırma eğitime yönelik yeterliliklerini artırmak için çeşitli eğitim programları ve kaynaklar sağlanmalıdır.

Şekercioğlu (2010) tarafından yapılan araştırmada, çeşitli branş öğretmenlerinin önemli bir kısmının sınıflarında kaynaştırma eğitimi verilmesinden memnun olmadıkları ve özel gereksinim sahibi öğrencilerle iletişim problemleri yaşadıkları belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu göstermektedir.

Araştırma ayrıca, özel gereksinim sahibi öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğretmenlerin kontrolü sağlama konusunda zorluklar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Öğretmenlerin, bu öğrencilerle nasıl etkileşimde bulunmaları gerektiği konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu zorluklar, kaynaştırma eğitim ortamlarının etkinliğini azaltmakta ve özel gereksinim sahibi öğrencilerin eğitim süreçlerinden yeterince faydalanmalarını engellemektedir.

Öğretmenlerin özel gereksinim sahibi öğrencilerle etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve sınıf kontrolünü sağlayabilmeleri için gerekli eğitim ve desteklerin sağlanması önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve becerilerini artırmak, bu tür sorunların üstesinden gelmesine yardımcı olabilir. Dolayısıyla, özel gereksinim sahibi öğrencilerin eğitiminde daha başarılı sonuçlar elde etmek için öğretmenlerin mesleki gelişimlerine odaklanmak gerekmektedir.

Türkiye’de ilkökul öğretmenlerinin %84.4’ünün meslekleri boyunca özel gereksinimli çocuklarla karşılaştığı ve %95.8’inin “Özel gereksinimli çocuklar, eğitim aldıklarında topluma yararlı olurlar.” inancını taşıdığı görülmektedir. Bu veriler, öğretmenlerin özel gereksinim sahibi öğrencilerin eğitiminin önemini kavradıklarını göstermektedir.

Ancak Eren (2021) tarafından yapılan araştırmada, özel eğitim değerlerine sahip olan öğretmenlerin bu alanda çalışmak için yeterli düzeyde hizmet içi eğitim alamadıkları ve Millî Eğitim Bakanlığı ile yeterli iletişimin oluşturulmadığı belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlerin özel gereksinim sahibi öğrencilerle etkili bir şekilde çalışabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarını engellemektedir.

Özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik olumlu tutumlar sergileyen öğretmenlerin, yeterli eğitim ve destek almadıkları takdirde bu inançlarını uygulamaya geçirmekte zorlanacakları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik daha fazla fırsat sağlanması ve Millî Eğitim Bakanlığı ile etkili bir iletişim kurulması, özel gereksinim sahibi öğrencilerin eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu sayede, öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilir ve eğitim ortamlarını daha kapsayıcı hale getirebilirler.

Baykoç-Dönmez, Aslan ve Avcı (1997) tarafından kaynaştırma uygulamaları üzerine yapılan araştırmada, kaynaştırma eğitimi ve özel gereksinimli bireylerin eğitimi ile ilgili olarak, kaynaştırma eğitimi uygulamasında yer alan veya almayan engelsiz öğrenciler ile anne babalarının duygu ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla bir anket uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, engelsiz öğrencilerin ve anne babalarının özel gereksinimli bireylere yardım etmeye istekli oldukları, ancak zihinsel özel gereksinimli bireylere yardım etme konusunda diğer engel gruplarına göre daha az istekli oldukları görülmüştür. Bu durum, zihinsel engelli bireylerin toplumsal kabulü ve desteklenmesi konusunda bazı zorlukların varlığını göstermektedir.

Özellikle, kaynaştırma eğitiminde yer alan bireylerin, özel gereksinimli arkadaşlarına karşı tutumlarının geliştirilmesi ve bu konuda farkındalıklarının artırılması önemlidir. Engelsiz öğrencilerin ve ailelerinin, zihinsel özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirmek için eğitim programları ve farkındalık çalışmaları yapılması gerekmektedir. Bu tür girişimler, kaynaştırma eğitim ortamlarının daha kapsayıcı hale gelmesine ve özel gereksinimli bireylerin topluma entegrasyonuna katkı sağlayacaktır.

Özel gereksinimli bireylerin yaşlıları ile eğitim görmesi konusunda öğretmen tutumunu etkileyen en önemli faktörlerden biri eğitimidir. Türkiye'de bu konudaki araştırmalara bakıldığında, İzci (2004) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi alanında bilgi ve becerilerinin eksik olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, özel eğitim dersinin öğretmen adaylarına en az iki dönem boyunca programda yer alması gerektiği vurgulanmaktadır.

Benzer şekilde, Gözün ve Yıkılmış (2004) tarafından gerçekleştirilen "Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin, Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği" adlı çalışmada, kaynaştırma eğitime dair bilgilendirme programlarının öğretmen adaylarının tutumları üzerinde olumlu etkiler yarattığı gösterilmiştir. Ancak, bu çalışmaların hizmet öncesinde yapıldığı göz ardı edilmemelidir. Hizmete başlayan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları ise oldukça sınırlıdır.

Bu alandaki araştırmalardan biri olan Babaoğlu ve Yılmaz (2010) çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki yeterliliklerinin ölçüldüğü ve çoğu öğretmenin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı, dolayısıyla kendilerini yetersiz hissettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, Yıkılmış ve Bahar (2002) tarafından gerçekleştirilen "Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırma Becerilerinin Gerçekleştirme Durumlarının Saptanması" adlı çalışmada, kaynaştırma sınıfında çalışan öğretmenlerin uzman yardımı olmadan eğitsel amaç saptama, öğretimi desenleme ve uygulamada, öğretimi destekleyici etkinliklerde bulunma, özel gereksinimli öğrencilerin iletişimini sağlama ve değerlendirme araç-gereç süreçlerine zaman ayırma konularında yetersiz kaldıkları görülmüştür (Ayrıl vd., 2015).

Bu bulgular, özel gereksinimli bireylerin eğitiminde öğretmenlerin yeterliliklerini artırmak için hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitim programlarının önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin bu alandaki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, kaynaştırma uygulamalarının etkinliğini artırmak ve özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerine daha iyi katkı sağlamalarına yardımcı olacaktır.

Öğretmen davranışlarını inceleyen çevresel faktörler üzerine yapılan araştırmalarda McDonnell, Thorson ve McQuivey (1998), özel gereksinimli öğrencilerin yer aldığı ilkökul ve ortaokuldaki çeşitli öğretimsel özellikleri incelemişlerdir. Araştırmanın önemli bulgularından biri, kaynaştırma öğretmenin öğrenciye ne kadar odaklanıp zaman ayırdığı ile öğrencinin başarısı arasında doğru orantılı bir ilişki olduğudur.

Bu bulgu, özel gereksinimli öğrencilere yeterli zaman ayrıldığında ve öğretmenin dikkatini bu öğrenciler üzerinde yoğunlaştırdığında, onların akademik başarılarının artabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, kaynaştırma eğitiminde öğretmenlerin öğrencileriyle birebir etkileşimde bulunmaları ve onların ihtiyaçlarına uygun şekilde destek sağlamaları, eğitim süreçlerinin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir (Eren, 2021).

Bu tür araştırmalar, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle olan etkileşimlerini geliştirmeleri için gerekli stratejilerin belirlenmesine yardımcı olabilir ve eğitim politikalarının bu doğrultuda şekillendirilmesine katkı sağlayabilir.

ABD’de 2012 yılında özel gereksinimli öğrencilerle etkileşim projesi kapsamında yürütülen "Service Learning" adlı proje, öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerle tanışmalarını ve etkileşimde bulunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu proje çerçevesinde, öğretmen adayları üniversitede, mesleğe başlamadan önce haftada 2-3 saatlik dersler olarak toplamda 10 hafta boyunca özel gereksinimli öğrencilerle bir araya getirilmektedir.

Projenin sonuçları oldukça olumludur. Öğretmen adaylarının, kurs öncesine göre özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının yüzde yüz düzeldiği, tüm katılımcıların bilgilerinin arttığı ve özel gereksinimli bireylerle aynı ortamda bulunurken daha rahat davrandıkları gözlemlenmiştir. Bu süreç, katılımcıların özel gereksinimli bireyler hakkında daha olumlu tutum geliştirmelerine ve çocuklarla daha hızlı etkileşimde bulunmalarına olanak tanımıştır (Eren, 2021).

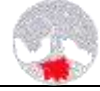
2.3.2. Destek Hizmetlerinin Yetersizliği

Kaynaştırma eğitimi, normal gelişim gösteren öğrenciler ile özel gereksinimi olan öğrencilerin birlikte eğitim almasına dayanan bir yaklaşımdır. Bu eğitim modelinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için kaynaştırma sınıfındaki her bireye özel eğitim destek hizmetlerinin sağlanması ve uygulanması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için bu destek hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde sunulması kritik öneme sahiptir. Aksi takdirde, kaynaştırma eğitiminden beklenen sonuçların elde edilmesi mümkün değildir.

Ülkemizde genel eğitim okulları bünyesindeki kaynaştırma eğitim sınıflarındaki öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitimin planlanması, uygulanması ve gerekli uyarlamaların yapılması büyük bir önem taşımaktadır. Ancak, özel eğitim destek hizmetlerinin ülkemizde yeterince uygulanmadığı ve bu konuda ciddi eksikliklerin bulunduğu söylenebilir. Bu durum, Türkiye’deki kaynaştırma eğitiminin karşılaştığı önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Belirtilen koşulların sağlanmaması, kaynaştırma eğitim uygulamalarının yalnızca görünürde kalmasına ve pratikte bir ilerleme kaydedilememesine yol açacaktır. Bu nedenle, kaynaştırma eğitiminin etkinliğini artırmak için gerekli destek hizmetlerinin sağlanması ve eğitim süreçlerinin bu doğrultuda düzenlenmesi elzemdir (Eren, 2021).

Öğretmenlerin destek eğitim hizmetlerinden faydalanmaması, sınıf içi eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesini olumsuz etkileyerek öğretimin başarısız olmasına yol açmaktadır. Bu durum, mesleki doyumdan mahrum kalan öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik olumsuz tutumlar geliştirmesine neden olur. Aynı zamanda, özel gereksinimi olan öğrencilerin

de başarısız bir eğitim süreciyle karşılaşmaları, problem davranışlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Tüm bu sorunlar, özel gereksinimli öğrencilerin eğitim ortamında istenmeyen bireyler olarak algılanmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle, eğitim ortamının uygun şartlara kavuşturulması ve destek hizmetlerinin etkili bir şekilde uygulanması büyük bir önem taşımaktadır. Bu süreçlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, kaynaştırma eğitim uygulamalarının başarısını artıracak ve öğrencilerin her açıdan eğitime katılımını sağlamaya yardımcı olacaktır (Eren, 2021: 24).

2.4. Kaynaştırma Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği

Sınıf öğretmenin rolünü ve önemini vurgulayan kapsamlı bir açıklama sunmaktadır. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan kritik figürlerdir. Eğitim programlarında yer alan konuları etkili bir şekilde aktararak, öğrencilerin yaratıcılıklarını, araştırma yeteneklerini ve iş birliği becerilerini desteklerler. Ayrıca, dış dünyaya ve kendilerine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olarak, etkili iletişim becerileri kazandırmayı amaçlarlar. Bu bağlamda, öğretmenlerin rolü sadece bilgi aktarmakla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin kişisel gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır.

Öğretmenlerin, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik bir öğrenme ortamı hazırlamaları, öğrencilerin motivasyonunu artırır ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirir. Ayrıca, öğretmenlerin çocukların tüm gelişim alanlarına (bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel) destek olabilecek şekilde düzenlemeler yapması, öğrencilerin bütünsel gelişimlerini destekler.

Ölçme ve değerlendirme yetenekleri de öğretmenler için kritik bir öneme sahiptir. Bu beceriler, öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarını ve öğrenme süreçlerini takip etmelerine, uygulanan programın etkinliğini değerlendirmelerine ve gerektiğinde öğretim yöntemlerini revize etmelerine olanak tanır. Böylece, öğretmenler öğrencilerin bireysel gelişimlerini daha iyi anlayabilir ve onlara uygun destek sağlayabilir.

Sınıf öğretmenlerinin hem pedagojik bilgiye hem de çocuk gelişimi konusunda derin bir anlayışa sahip olmaları, eğitimdeki başarıları açısından büyük önem taşımaktadır. Eğer bu konuyla ilgili daha fazla bilgi veya örnekler isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım (Senemoğlu, 2008).

Türkiye'deki ilkökul öğretmenlerinin eğitiminde önemli bir eksikliği vurgulamaktadır. Günümüzde, 4 yıllık Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği programları aracılığıyla öğretmen yetiştirme süreci devam etmekte, ancak öğretmen adaylarının kaynaştırma ve özel eğitim konusundaki eğitimleri sınırlı kalmaktadır.

Özellikle, öğretmen adaylarının sadece bir ders alması, kaynaştırma eğitimine dair yeterli bilgi ve deneyim kazanmalarını engelleyebilir. Bu durum, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ihtiyaç duyan öğrencilerle etkili bir şekilde çalışabilme yeteneklerini olumsuz yönde etkileyebilir. Kaynaştırma eğitimi, farklı ihtiyaçlara sahip öğrencilerin bir arada eğitim almasını sağlamak amacıyla önemli bir pedagojik yaklaşımdır ve öğretmenlerin bu konuda iyi bir eğitim alması gerekmektedir.

Eğitim programlarının güncellenmesi ve iyileştirilmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak ve öğrencilerin eğitim deneyimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu konuda daha fazla bilgi veya öneri isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım.

Albert Bandura'nın öz yeterlilik teorisi, bireylerin belirli bir görev veya durumla başa çıkma yeteneklerine dair inançlarını ifade eder. Öz yeterliliği yüksek olan öğretmenler, kendilerine güven duyarlar ve bu güven, öğretim süreçlerini daha etkili bir şekilde yönetmelerine olanak tanır.

Bandura'nın (1997) belirttiği gibi, öz yeterliliği yüksek öğretmenler, çeşitli eğitim ortamları hazırlayarak öğrencilerin öğrenmelerini destekleme konusunda daha başarılıdırlar. Bu durum, özellikle kaynaştırma eğitimi uygulamalarında kritik bir öneme sahiptir.

Özel eğitim öğrencileri, farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip oldukları için öğretmenlerin, bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde esnek ve çeşitli eğitim planlamaları yapmaları gerekmektedir. Öz yeterliliği yüksek olan öğretmenler, bu tür farklılıkları göz önünde bulundurarak, öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun öğretim yöntemleri ve stratejileri geliştirebilirler.

Öğretmenin öz yeterliliği, kaynaştırma eğitiminde kritik bir rol oynamaktadır. Öz yeterliliği yüksek olan öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin akranlarıyla birlikte eğitim alabileceklerine dair inanç taşırlar. Bu inanç, öğretmenin, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamları hazırlamasını ve bu ortamları etkin bir şekilde yönetmesini sağlar. Böylece, kaynaştırma öğrencileri, sosyal etkileşimde bulunma ve birlikte öğrenme fırsatlarına sahip olurlar.

Öte yandan, öz yeterliliği düşük olan öğretmenler, kaynaştırma öğrencisinin akranlarıyla aynı sınıf ortamında bulunmasının sorun yaratabileceğini düşünebilirler. Bu öğretmenler, kaynaştırma öğrencisinin sınıfta eğitim almasının zorluklar çıkaracağına dair endişeler taşıyabilir ve bu nedenle, bu öğrenciyi sınıfında istemeyebilirler. Bu durum, kaynaştırma öğrencilerinin eğitime olumsuz yansiyabilir ve onların eğitim fırsatlarını kısıtlayabilir.

Tschannen-Moran, Woolfolk ve Hoy (2007) tarafından yapılan araştırmalar, öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini ve sosyal entegrasyonlarını nasıl etkilediğini göstermektedir. Öz yeterliliği yüksek öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için gerekli destekleri sağlarken, öz yeterliliği düşük olanlar, kaynaştırma uygulamalarında daha temkinli ve çekimser bir tutum sergileyebilirler.

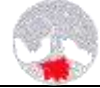
Öz yeterlilik teorisinin doğruluğunu destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Soodak ve Podell (1993) tarafından yapılan araştırmada, öz yeterlilikleri düşük olan öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıflarda eğitim almasına karşı olumsuz görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının, kaynaştırma eğitime yönelik tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde, Soodak, Podell ve Lehman (1998) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime tabi tutulan öğrencilere yönelik tutumları iki boyutta incelenmiştir: reddedici/kabul edici tutum ve tedirgin/sakin tutum. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının, bu tutumları belirleyen önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Öz yeterliliği yüksek olan öğretmenler, kaynaştırma uygulamalarına daha olumlu yaklaşırken, öz yeterliliği düşük olanlar daha temkinli ve olumsuz tutumlar sergileyebilmektedir.

Akdoğan (2009) ise zihinsel engelliler öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ile stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, zihinsel engelliler öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ile stres düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yani, öz yeterliliği yüksek olan öğretmenlerin stres düzeylerinin daha düşük olduğu, dolayısıyla daha etkili bir öğretim süreci yürüttükleri anlaşılmaktadır.

Bu araştırmalar, öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının, hem kaynaştırma eğitime yönelik tutumları hem de mesleki stres düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin öz yeterliliklerini artırmaya yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi, kaynaştırma eğitiminde daha başarılı sonuçlar elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Eğer bu konu hakkında daha fazla bilgi veya örnekler isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım.

Avcılar (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırma, ilköğretim okullarında görevli Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin yeteneklerini belirlemeye yönelik bulgular sunmaktadır. Araştırma sonuçları, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersindeki kazanımlarının yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymuştur. Bu durum, kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde kullanılan yöntemlerin ve stratejilerin gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Eğitimde bireysel farklılıkların dikkate alınması, kaynaştırma öğrencilerinin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için kritik öneme sahiptir. Kaynaştırma eğitimi verilen öğrencilerin, farklı eğitim yöntemleri ve bireysel metotlarla eğitim alması gerektiği, Eren (2021) tarafından da vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin, kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarına uygun olarak öğretim yöntemlerini çeşitlendirmeleri ve bireyselleştirilmiş eğitim planları geliştirmeleri önemlidir.

Bu tür araştırmalar, kaynaştırma eğitiminin etkinliğini artırmak ve öğrencilerin akademik başarılarını desteklemek için öğretmenlerin bilinçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin, kaynaştırma öğrencileri için uygun eğitim ortamları oluşturabilmeleri ve bu öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilmeleri adına, sürekli mesleki gelişim fırsatlarına erişmeleri önemlidir. Eğer bu konu hakkında daha fazla bilgi veya öneriler isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım.

Camadan (2012) tarafından yapılan araştırma, sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlamaya ilişkin öz yeterlilik inançlarını incelemektedir. Araştırma sonuçları, görev yapan öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının, öğretmen adaylarına kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir.

Öz yeterlilik inançları, öğretmenlerin eğitim uygulamalarını ve öğrencilerle etkileşimlerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Özellikle kaynaştırma eğitiminde, öğretmenlerin kendilerine güven duymaları, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, mevcut öğretmenlerin öz yeterliliklerini artırmaya yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi, kaynaştırma eğitiminde daha etkili sonuçlar elde edilmesine katkı sağlayabilir.

Sart, Ala, Yazlık ve Kantaş-Yılmaz (2004) tarafından yapılan araştırmalarda, öğretmenin gelişimsel farklılık gösteren çocuklar için uygun eğitim ortamlarını sağlama ve sınıf içindeki işbirliğini oluşturma konusundaki rolü vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin, kaynaştırma eğitiminde kritik birer geliştirici olarak, öğrencilerin sınıf, okul ve toplum içinde aktif, kabul gören ve mutlu bireyler olarak yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanıdığı belirtilmiştir.

Diken'in (2007) çalışmasında ise, kaynaştırma eğitimindeki öğretmenlere yüklenen rollerin belirlenmesinde "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği"nin dikkate alındığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda, sınıf öğretmenlerinin rollerinin şu şekilde tanımlandığı görülmektedir:

2.5. Kaynaştırma Uygulamalarında Öğretmen Yeterliliği

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları problemler, çoğunlukla destek hizmetleri bakımından gereken yardımı alamadıkları ile ilişkilidir. Bu durum, öğretmenlerin gelişimsel farklılık gösteren bireyleri, kaynaştırma eğitimi verilecek sınıfı ve okulu iyi tanımlarının önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin, kaynaştırma uygulaması gerçekleştirilen okulu doğru bir şekilde tanıması, mevcut imkanları bilmesi ve bu imkanlardan en üst düzeyde yararlanabilmesi, uygulamaların etkinliği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Etkili bir kaynaştırma eğitimi için öğretmenlerin ulaşmaları gereken kaynaklar arasında gerekli araç-gereçler ve yardım alınabilecek uzman kişiler bulunmaktadır. Bu kaynaklara erişim sağlayabilen öğretmenler, kaynaştırma uygulamalarını daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilirler.

2.6. Öğretmen Öz Yeterliliği ve Sınıf Öğretmenliği

Sınıf öğretmeni, ilköğretimdeki birinci kademe eğitim programlarının temel taşlarından biridir. Öğrencilere, müfredat hedeflerine uygun şekilde bilgi aktarırken, onların yaratıcılığını, araştırma becerilerini, iş birliği yapma yeteneklerini ve girişkenliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapar. Ayrıca, öğrencilerin dış dünyaya ve kendilerine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur ve etkili iletişim becerileri kazandırır.

Bir ilkokul sınıf öğretmeni, müfredat hedeflerine uygun çalışma ve ders planları geliştirerek, öğrencilerle iyi bir ilişki kurmalıdır. Bu ilişki, sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı yaratmayı ve öğrenmeyi kolaylaştırmayı hedefler. Öğrencilerin yaşlarına ve yeteneklerine uygun olarak maksimum gelişimlerini sağlamak için gerekli becerileri ve sosyal yetenekleri geliştirmek ve teşvik etmek, öğretmenin en önemli görevleri arasındadır (Eren, 2021).

Sınıf öğretmenin rolü, eğitim ortamında sağlanan ilerlemeyi değerlendirmek ve kaydetmekle sınırlı değildir; aynı zamanda öğrencilerin bilgilerini önceki öğrenmeleriyle ilişkilendirmeleri ve bu bilgiyi daha da derinleştirmenin yollarını geliştirmeleri için rehberlik etmek ve ilham vermek de büyük önem taşır. Öğretmen, öğrencilerin bilgi ve anlayışlarını derinleştirmelerine yardımcı olmalı, onların öğrenme süreçlerini destekleyerek, öğrenmeye yönelik tutku geliştirmelerini sağlamalıdır.

Bir sınıf öğretmeni, çocukların hayatlarını şekillendirmede kritik bir rol oynar. Bu nedenle, öğretmenin görevi sadece akademik bilgi aktarmak değil, aynı zamanda öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Öğrencilerin meraklarını uyandırmak, onları araştırmaya teşvik etmek ve öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlamak, öğretmenin sorumlulukları arasındadır.

Eğitim ortamında sağlanan ilerlemeyi kaydetmek, öğretmenin öğrencilerin gelişimlerini izleyebilmesi ve gerektiğinde müdahalelerde bulunabilmesi için önemlidir. Bu süreç, öğretmenin öğrencilerin güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını belirlemesine yardımcı olur, böylece her bir öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına uygun destek sunulabilir.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin yeterliliklerini kazanabilmeleri, sadece iyi bir eğitim almalarıyla değil, aynı zamanda görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerine dair bir inanca sahip olmalarıyla da doğrudan ilişkilidir. Yılmaz ve arkadaşlarının (2004) belirttiği gibi, bu inanca sahip öğretmenler, öğrencilerin eğitim süreçlerine daha fazla katkıda bulunacak ve toplumsal ilişkilerde gelişimlerine destek olacaklardır.

Öğretmenlerin kendilerine olan güvenleri, öğretim süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Kendine güvenen öğretmenler, öğrencileriyle daha etkili bir iletişim kurabilir, onların ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilir ve uygun öğrenme ortamları yaratabilirler. Ayrıca, bu güven duygusu, öğretmenlerin yenilikçi öğretim yöntemlerini denemelerine ve öğrencilere ilham verecek etkinlikler düzenlemelerine olanak tanır.

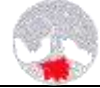
Öğretmenlerin, mesleki yeterliliklerini artırmaları için sürekli bir gelişim içinde olmaları da önemlidir. Mesleki gelişim programları, seminerler ve atölye çalışmaları gibi fırsatlar, öğretmenlerin bilgi ve becerilerini güncellemelerine yardımcı olurken, aynı zamanda kendilerine olan güvenlerini pekiştirebilir.

Öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının eğitim süreçlerindeki başarıları üzerinde önemli bir etkisi olduğu birçok araştırma ile ortaya konmuştur. Üredi ve Üredi (2006) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının fen dersi öğretimine yönelik öz-yeterlik algıları, sınıf düzeyine, cinsiyete ve başarı düzeyine göre karşılaştırılmıştır. Araştırmada, Sınıf Öğretmenliği 3. ve 4. sınıf düzeyinde eğitim gören toplam 405 aday yer almıştır.

Bu araştırmanın bulguları, 4. sınıfta eğitim gören adayların öz-yeterlik algılarının 3. sınıf düzeyindekilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, deneyim ve öğrenim sürecinin etkisini ortaya koymaktadır; daha üst sınıflardaki öğrencilerin, öğretim süreçlerinde daha fazla deneyim kazandıkları için öz-yeterlik algılarının artmış olabileceği düşünülebilir.

Cinsiyet açısından yapılan değerlendirmelerde ise, kız öğrencilerin öz-yeterlik algısının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, cinsiyetin öz-yeterlik algıları üzerindeki etkisini ve kız öğrencilerin bazı alanlarda kendilerine olan güvenlerinin daha fazla olabileceğini göstermektedir.

Ayrıca, öz-yeterlik algısı daha yüksek olan katılımcıların akademik başarılarının da daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, öz-yeterlik algısının, öğrencilerin motivasyonu,

öğrenme süreçleri ve sonuçları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öz-yeterlik algısı yüksek olan öğrenciler, zorluklarla başa çıkma konusunda daha cesur davranabilir ve öğrenme süreçlerine daha aktif katılabilirler.

Anderson, Greene ve Loewen (1988) tarafından yapılan araştırma, öğretmenlerin öz-yeterliliklerinin öğrencilerin öğrenme süreçleri üzerindeki etkisini incelemektedir. Bu çalışmada, öğretmenlerin öz-yeterlilik boyutları ele alınmış ve özellikle kişisel öğretim yeterliliği düzeyinin öğrencilerin başarısı, düşünme becerileri ve öz-yeterlik algıları üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Yüksek öz-yeterlik algısına sahip öğretmenler, genellikle daha etkili öğretim stratejileri kullanmakta, öğrencilere daha fazla destek sağlamakta ve öğrenme ortamını daha olumlu hale getirmektedirler. Bu durum, öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenme motivasyonlarını artırmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının geliştirilmesi, eğitim kalitesinin artırılması açısından önemli bir hedef olmalıdır.

Özerkan (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin sosyal bilgiler becerileri ile benlik kavramı arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırma, öğretmenlerin öz-yeterlilik inancının, öğretmenlerin sınıf içindeki ve dışındaki tüm faaliyetlerini etkilediğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, öğretmenin öz-yeterlilik inancı ile akademik benlik kavramı arasında karşılıklı etkileşimlerin bulunduğunu göstermektedir.

Öğretmenin öz-yeterlik inancının yüksek olması, öğretmenin ders konularını farklı yollarla ve yöntemlerle anlatabilme yeteneğini artırmaktadır. Bu durum, öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha fazla katılım sağlamalarına ve dolayısıyla akademik başarılarının yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersinde, öğretmenin öz-yeterlik algısının yüksek olması, öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmakta ve öğrenme motivasyonlarını güçlendirmektedir.

Sonuç olarak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden elde ettikleri akademik başarıların arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının, öğrenci başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin kendilerine olan güvenlerinin artırılması, eğitim süreçlerinin kalitesini yükseltmek ve öğrencilerin akademik başarılarını desteklemek için kritik bir faktördür.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, öz-yeterlilik inancı yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerinin başarı düzeylerinin de yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu öğretmenler, öğrencilerini motive etme konusunda etkili olmakta ve akademik benlik kavramlarının gelişimine katkıda bulunmaktadırlar. Öz-yeterlilik inancı, öğretmenlerin eğitim süreçlerinde daha etkili olmalarını sağlamakta ve bu durum, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırarak başarılarını olumlu yönde etkilemektedir.

Korkut (2009), yaptığı çalışmada ise sınıf öğretmenliği görevi yapanların öz-yeterlik algıları ve sınıf yönetimi becerileri inançları arasında ilişkinin olup olmadığına ve bu algı ve inançların deneyim süresi, cinsiyet ve görev yaptığı okulun bölgesine göre değişkenlik gösterip göstermediğinin saptanmasını amaçlamıştır. Araştırma verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Sınıf Yönetimi Beceri Ölçeği” ve “Öğretmen öz-yeterlik Ölçeği” ile toplanmış olup, katılan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının “oldukça yüksek” olduğunu belirlemiştir. Katılımcı öğretmenlerin cinsiyetleri ve görev yaptıkları okulun bölgesinin öz-yeterlik inançları üzerine etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Sınıf yönetim becerileri ve Özyeterlik algısı değişkenlerinin arasında orta seviyede, anlamlı ve olumlu ilişki ortaya konmuştur.

Araştırmalar, öğretmenlerin öz-yeterlik algısının yüksek veya düşük olmasının eğitimin birçok alanında önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenler, karşılaştıkları sorunları çözme, sınıf yönetimi yapma ve bireysel farklılıkları anlama konularında daha akılcı ve etkili kararlar verebilmektedirler. Bu durum, eğitim ortamında daha olumlu bir atmosfer yaratmakta ve öğrencilerin öğrenme deneyimlerini iyileştirmektedir.

Öz-yeterlik algısının yüksek olmasının en önemli nedenlerinden biri, öğretmenlerin kaliteli bir eğitim almış olmalarıdır. İyi bir eğitim, öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmekte, kendilerine olan güvenlerini artırmakta ve böylece öğretim süreçlerini daha etkin bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. Kaliteli eğitim, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyerek, öz-yeterlik algılarını güçlendirmekte ve bu da öğrencilerin öğrenme başarılarını olumlu yönde etkilemektedir.

2.7. Öğretmen Öz Yeterliği ve Özel Eğitim

Öğretmenlerin öz-yeterlik algısı, özel eğitim alanında da önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle özel eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyinin yüksek olması, ihtiyaç sahibi öğrencilere daha etkili eğitim ve hizmet sunmalarını sağlamaktadır. Meijer ve Foster (1988) tarafından yapılan araştırmalara göre, öz-yeterliği yüksek olan özel eğitim öğretmenleri, sınıf yönetimi ve kontrol becerilerinde daha başarılıdır. Bu durum, öğretmenlerin sınıf içindeki dinamikleri daha iyi yönetmelerine ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirmelerine olanak tanır.

Öz-yeterlik algısı yüksek olan özel eğitim öğretmenleri, öğrencileri rehberlik servisine yönlendirmek yerine, sınıf ortamında ihtiyaç duyulan durumlarla doğrudan ilgilenme eğilimindedirler. Bu yaklaşım, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve onlara uygun destek sağlama konusunda öğretmenlere avantaj sağlamaktadır. Öğretmenlerin bu tür bir öz-yeterlik algısına sahip olmaları, hem öğrencilerin akademik başarılarını artırmakta hem de onların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

Özel eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlik algısının güçlendirilmesi, hem öğretmenlerin mesleki gelişimi hem de ihtiyaç sahibi öğrencilerin eğitim süreçleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, öğretmen eğitim programlarının ve sürekli mesleki gelişim fırsatlarının, özel eğitim öğretmenlerinin öz-yeterliklerini artırmaya yönelik olarak tasarlanması gerekmektedir. Eğer bu konu hakkında daha fazla bilgi veya başka bir perspektif isterseniz, size yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım (Meijer & Foster, 1988).

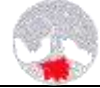
Öz-yeterlik inancı yüksek olan özel eğitim öğretmenlerinin, mesleğe karşı daha pozitif bir yaklaşım sergilemesi beklenmektedir. Eren (2021) tarafından belirtilen bulgulara göre, öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenlerin stres ve kaygı düzeylerinin daha düşük olması muhtemeldir. Bu durum, öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkma ve mesleki tatmin duygularının artmasına katkı sağlamaktadır.

Öz-yeterlik algısı yükseldikçe, öğretmenlerin meslekten aldıkları doyum da artmakta ve mesleğe karşı tutumları olumlu yönde gelişmektedir. Bu durum, öğretmenlerin motivasyonunu artırmakta ve eğitim süreçlerine daha fazla bağlılık göstermelerine olanak tanımaktadır. Pozitif bir tutum, öğretmenlerin öğrencileriyle olan etkileşimlerini de olumlu yönde etkileyerek, sınıf ortamında daha iyi bir öğrenme atmosferi yaratmalarını sağlamaktadır.

Öz-yeterlik algısının güçlendirilmesi, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki deneyimlerini ve genel iş tatminlerini artırmak için kritik bir faktördür. Bu nedenle, öğretmenlerin öz-yeterliklerini artırmaya yönelik eğitim programları ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin yararına olacaktır. Eğer bu konuda daha fazla bilgi veya farklı bir bakış açısı isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım (Eren, 2021: 35).

Öz-yeterlik algısı düşük olan özel eğitim öğretmenlerinin, bireysel olarak yardım edebilecekleri durumlarda bile yetersizlik hissi yaşayarak kolaycılığa yönelme eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. Soodak ve Podell (1993) tarafından yapılan araştırmalar, bu öğretmenlerin, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmak yerine, öğrencileri rehberlik servisine yönlendirmeyi daha uygun bir çözüm olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik yeterince çaba göstermemelerine ve dolayısıyla öğrencilerin eğitim süreçlerinden yeterince faydalanamamalarına yol açabilir. Öz-yeterlik algısının düşük olması, öğretmenlerin kendilerine olan güvenlerini sarsmakta ve bu

da öğretim süreçlerinde daha pasif bir tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Sonuç olarak, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik destek sağlama konusunda yetersiz kalmaları, hem öğretmenlerin mesleki tatminlerini hem de öğrencilerin öğrenme başarılarını olumsuz etkileyebilir.

Bu nedenle, öz-yeterlik algısını artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliklerini güçlendirerek, öğrencilerin eğitim süreçlerine daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Eğer bu konuda daha fazla bilgi veya başka bir perspektif isterseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım (Soodak & Podell, 1993).

Özel eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile aldıkları eğitim arasındaki ilişki, özel eğitim alanında önemli bir araştırma konusudur. Öz-yeterlik algısı, öğretmenlerin kendilerine olan güvenlerini ve mesleki yeterliklerini doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu durum, özellikle özel gereksinim sahibi öğrencilerle çalışırken daha belirgin hale gelmektedir. Öğretmenlerin, sınıflarında bulunan kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve sosyal gelişimlerine doğrudan katkıda bulunmaları, öz-yeterlik düzeyleri ile doğru orantılı olarak artmaktadır.

Eren (2021) tarafından vurgulanan bir diğer önemli nokta ise, öğretmenlerin kendi yeterlik algılarını yükseltmelerinin, hem öğrencilere yüksek fayda sağlayacağı hem de öğretmenlerin mesleğe duyduğu ilgi ve meslekten aldıkları doyumunu olumlu yönde etkileyeceğidir. Öz-yeterlik algısı yüksek olan öğretmenler, öğrencilerin ihtiyaçlarına daha duyarlı hale gelirler ve bu da eğitim sürecinin kalitesini artırır.

2.8. Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ve Kaynaştırma Eğitimine Etkileri

Bandura'nın (1997) öz-yeterlik teorisi, öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının, hem öğrencileri için oluşturdukları öğrenme ortamını hem de öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek amacıyla gerçekleştirecekleri etkinlikler üzerindeki değerlendirmelerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, özel eğitim pratiğine dair yüksek yeterlik inancına sahip bir öğretmenin, özel gereksinimli bir öğrencinin normal akranlarıyla genel eğitim sınıflarında etkili bir şekilde öğrenim görebileceğine inanması beklenir.

Öte yandan, yeterlik inancı düşük olan öğretmenler, özel gereksinimli öğrencileri etkinliklere dahil etme konusunda sınırlı yeteneklere sahip olduklarını düşünebilirler. Bu durum, öğretmenlerin bu öğrencileri görmezden gelerek öğrenme etkinliklerine dâhil etmeme eğiliminde olmalarına yol açabilir. Bu teori, öğretmenlerin yeterlik inancının yalnızca eylemlerinin sonuçlarını değil, aynı zamanda davranışlarını ve eylemlerini de etkilediğini vurgulamaktadır (Toy, 2015).

Öğretmen yeterliği, kaynaştırma uygulamalarına dair tutumların geliştirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Soodak ve Podell (1993) tarafından yapılan araştırmalar, öz-yeterlik düzeyi düşük olan öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıflara yerleştirilmesi konusunda olumsuz görüşler belirttiklerini ortaya koymuştur. Bu durum, öğretmenlerin kendilerine olan güvenlerinin, kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumları üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir.

Soodak, Podell ve Lehman (1998) tarafından gerçekleştirilen kapsamlı bir çalışmada ise, 188 sınıf öğretmenine kaynaştırma eğitimine tabi tutulan özel gereksinimli öğrencilerle ilgili sorular sorulmuş ve öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, reddedici/kabul edici tutum ile tedirgin/sakin tutum olmak üzere iki boyutta değerlendirilmiştir. Bu çalışma, öğretmenlerin yeterlik inançlarının tutumlarını belirleyen en güçlü etmenlerden biri olduğunu göstermiştir. Özellikle, yüksek yeterlik algısına sahip olan, farklı öğretim etkinlikleri düzenleyen ve diğer öğretmenlerle işbirliği yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin daha kabul edici bir tutum içinde oldukları belirlenmiştir.

Sınıfında zihinsel özel gereksinimli veya davranış bozukluğu olan öğrencisi bulunan, sınıf mevcudu az olan ve öğretmen yeterliği yüksek olan sınıf öğretmenlerinin daha az stresli

oldukları ifade edilmiştir. Bu durum, bu öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencileri eğitim ortamına dahil etme konusunda daha olumlu bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. Öte yandan, yeterlik inancı düşük olan öğretmenlerin stres gösterdikleri ve özel gereksinimli öğrencileri eğitim ortamına dâhil etme konusunda isteksiz oldukları bulunmuştur.

Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ve yeterlik düzeyleri, kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarını ve bu uygulamalardaki başarılarını doğrudan etkileyen önemli faktörlerdir. Bu nedenle, öğretmenlerin yeterlik algılarını artırmaya yönelik eğitim programları ve destek mekanizmalarının geliştirilmesi, hem öğretmenlerin hem de özel gereksinimli öğrencilerin eğitim süreçleri için büyük önem taşımaktadır. Diken (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışma, kendini zihinsel engelli öğrencilerle çalışmada yeterli hisseden öğretmen adaylarının, aynı zamanda bu öğrencilerin kaynaştırılmasına dair olumlu görüşler bildirdiklerini ortaya koymuştur. Bu bulgu, öğretmen yeterliği ile kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşler arasında orta derecede olumlu bir ilişkinin varlığını göstermektedir (Akt. Akdoğan, 2009).

Diken (2006) Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının, kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Yeterlik hissi yüksek olan öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencileri daha iyi anladıkları ve bu öğrencilerin eğitim süreçlerine daha olumlu bir şekilde yaklaşabildikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenlerin yeterlik algılarını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi, kaynaştırma uygulamalarının başarısını artırmak açısından kritik bir öneme sahiptir.

Akdoğan (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, zihinsel engelli öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile stres düzeyleri ve bu ikisi arasındaki ilişki incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli ile desenlenen bu çalışmada, 91 katılımcının verileri kullanılarak analizler yapılmıştır. Araştırma sonuçları, katılımcıların büyük çoğunluğunun hem öz yeterlik inanç düzeylerinin hem de stres düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, zihinsel engelli öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile stres düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

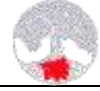
Araştırmada, zihinsel engelli öğretmenlerinin özel ya da devlet okullarında çalışmalarının öz yeterlik inançlarında farklılıklara yol açtığı tespit edilmiştir. Ancak, zihin engelliler öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve stres düzeyleri ile kıdem yılları ve günlük çalışma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kaynaştırma eğitiminde, özel gereksinimli öğrencileri normal akranlarından ayıran en belirgin özellik, öğrenmede gösterdikleri yetersizliklerdir. Genel eğitim sınıflarında, özel gereksinimli öğrencilerin doğası gereği öğrenme zorlukları, öğretmenleri en fazla zorlayan faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır (Eripek, 2005).

Bandura (1977) tarafından yapılan çalışmalar (akt. Akdoğan, 2009), öğretmenlerin özellikle zor öğrenen öğrencilerin başarıları ve öğrenmeleri üzerindeki etkilerinin, bu alandaki yeteneklerine ilişkin yargılarının öz yeterlik inançlarının en önemli ölçütü olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin kendilerine olan güvenleri, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir.

Allinder'in (1994) yaptığı çalışma da, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının öğrenci başarıları üzerinde etkili olduğunu destekler niteliktedir. Bu bulgular, öğretmenlerin öz yeterlik algılarının, kaynaştırma uygulamalarındaki başarıları ve öğrencilerin akademik performansları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Dolayısıyla, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi, hem öğretmenlerin hem de özel gereksinimli öğrencilerin eğitim süreçlerinde olumlu sonuçlar doğurabilir.

Brownell ve Pajares (1996), öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimli öğrencilerin öğretimi ile ilgili başarıyı doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Araştırmaları, öğretmenlerin özel eğitimle ilgili aldıkları hizmet

öncesi eğitimi değerlendirme biçimlerinin ve meslektaşlarıyla etkileşim düzeylerinin, kendilerini algılamalarına bağlı olarak değiştiğini göstermektedir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kaynaştırma eğitiminde öz-yeterlik çalışmalarının yapıldığı eğitim kademesi dağılımında, özellikle ilkokul eğitim kademesinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum, öğretmen öz-yeterlikleri üzerine yapılan araştırmaların, temel eğitim kademelerindeki öğretmenlerin deneyimlerine ve ihtiyaçlarına odaklandığını göstermektedir. İlkokul öğretmenlerinin, öğrencilerin temel eğitim aşamasındaki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla güçlü bir öz-yeterlik hissi geliştirmeleri, eğitim süreçlerinin etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırılan öğretim kademesi ve veri toplanan öğretmen branşları, eğitimde farklı ihtiyaçlara sahip öğrenci gruplarına hizmet etmek isteyen öğretmenlerin öz-yeterlik algılarına daha derinlemesine bir bakış sunabilir. Bu tür çalışmalar, öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının geliştirilmesi ve kaynaştırma eğitiminde daha etkili stratejilerin oluşturulması açısından önemli veriler sağlayabilir.

Öğretmenlerin gelişimi farklı olan bireylere ilişkin tutum düzeylerinin olumsuz bulunması, kaynaştırma uygulamaları içindeki öğretmen yeterlilik düzeylerini olumsuz yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşılabilir. Bu durum, öğretmenlerin gelişimsel farklılık gösteren çocuklarla ilgili tutumlarının, eğitim süreçlerinde beklenen etki düzeyinin gerçekleşmesini engelleyebileceğini göstermektedir.

Elde edilen sonucun nedenleri düşünüldüğünde, okul öncesi öğretmenlerinin gelişimsel farklılıkları olan çocuklara dair yetersiz düzeyde mesleki bilgi birikimine sahip olmaları, bu çocuklarla ortak yaşantılarının olmaması veya bu çocukların yetersizliklerinin yüksek seviyede bulunması gibi faktörlerle açıklanabilir. Bu durum, öğretmenlerin bu çocuklarla etkili bir şekilde çalışabilme yeteneklerini kısıtlayabilir.

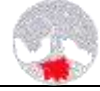
Ayrıca, öğretmenlerin gelişimsel farklılık gösteren çocuklara ilişkin kaygı düzeylerinin yüksek olması, kaynaştırma uygulamaları içindeki öğretmen yeterlilik becerileri açısından sorunlar yaratabileceği anlamına gelebilir. Özellikle sınıf yönetim becerileri ve öğretimsel planlama süreçlerinde zorluk yaşayabilecekleri düşünülebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini artırmak için mesleki gelişim programlarının ve destekleyici eğitimlerin önem taşıdığı açıktır.

- Öğretmenler, kaynaştırma eğitimindeki güncel gelişmeleri takip etmelidir. Eğitimdeki son değişikliklere ve yeni yöntemlere adapte olmak, öğretmen tutumları üzerinde olumlu bir etki yaratabilir.
- İdareciler, öğretmenlere düzenli olarak güncel eğitim kaynaklarına erişim sağlamalı ve profesyonel gelişim fırsatları sunmalıdır. Bu, öğretmenlerin tutumlarını pozitif yönde etkileyebilir.
- Öz-yeterlilik günün şartlarından ve öğrenci profilinden doğrudan etkilenen bir niteliktir. Öğretmenler, özellikle öz-yeterliliklerini artırmaya yönelik düzenlenen profesyonel gelişim programlarına aktif olarak katılmalıdır. Bu programlar, yeni stratejiler öğrenme ve uygulama fırsatları sunabilir.

REFERENCES

- Akdoğan, F. E. (2009) *Zihin engelliler öğretmenlerinin öz-yeterlilik algıları ve stres düzeyleri arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akpınar, E. (2021). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Öz-Yeterlilik İnançlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Allinder, R. M. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants. *Teacher Education and Special Education: The Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children*, 17(2), 86-95.
- Atıcı, M. (2000). *İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yetkinlik Beklentisi Rolünün İngiltere Ve Türkiye’de Seçilen Bir Araştırma Grubu Üzerinde İncelenmesi*. Doktora Tezi. Leicester Üniversitesi: Leicester.
- Avcılar, D. (2010) *Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki kendi yeterliliklerine ilişkin görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ayral, M., Şadan Ö., Çakmak, Ö. O., Birdoğan, S., Demir, N., Güneş, A. (2015). Eğitimin, kaynaştırma eğitiminde öğretmen tutumlarına etkisi. <https://docplayer.biz.tr/6775208>
- Babaoğlu, E., & Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimindeki Yeterlilikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Bandura, A. (1997). *Self efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freemanand Company.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy, the exercise of control*. New York: Freeman and Company.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bektaş, F. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Düşünce, Tutum Ve Endişelerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Camadan, F. (2012). Sınıf Öğretmenleri Ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırma Eğitimine Ve Bep Hazırlamaya İlişkin Öz-Yeterliliklerinin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 128-138.
- Cengiz, B. (2024). *Öğretmenlerin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları İle Öz-Yeterlilik Algılarının İncelenmesi: Bir Durum Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Donald, M. G. (2003). *Handbook of self and identity*. Guilford Pres.
- Ercan, S. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri İle Fen Bilgisi Öz-Yeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması (Uşak ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Afyonkarahisar.
- Eren, E. (2021). *Kaynaştırma Eğitimi Verilen Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik İnançları Ve Kaynaştırma Eğitimi Yeterliliklerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eripek, S. (2005). *Zekâ Geriliği*. Ankara: Kök yayıncılık.
- Gözün, Ö., & Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 65-77.

- Hızarcı, M. (2024). *İlkokul Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Algılarının Destek Eğitim Odası Uygulamalarına Yönelik Görüşlerine Yansıması*, Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rize.
- Karabulut, H. A. (2023). Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik öz yeterliliklerinin belirlenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 531-542.
- Korkut, K. (2009). *Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik İnançları İle Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuru, G.Ç. (2018). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz-Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Meijer, C. J., & Foster, S. F. (1988). The effect of teacher self-efficacy on referral change. *Journal of Special Education*, 22(3), 378-385.
- Özata, H. (2007). *Öğretmenlerin Öz-Yeterlilik Algılarının Ve Örgütsel Yenileşmeye İlişkin Görüşlerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, İzmit.
- Özcan, G., & Karaoğlu, G. B. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik duyguları, tutumları, kaygıları ile öğretmen yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1366-1385.
- Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin öz yeterlilik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(1), 543-578.
- Sağlam, F. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Derslerinde Bilgi Teknolojisi Kaynaklarından Yararlanma Öz-Yeterlilikleri Ve Etki Algılarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi: İstanbul.
- Sart, Z. H., Ala, H., Yazlık, Ö. ve Kantaç Yılmaz, F. (2004). Türkiye kaynaştırma eğitiminde nerede? eğitimciye öneriler. Erişim adresi: http://www.academia.edu/644391/T%C3%9CRK%C4%B0YE_KAYNA%C5%9ETIRMA_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0NDE_NEREDE_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0MC%C4%B0YE_%C3%96NER%C4%B0LER.
- Schulz, J. B., & Carpenter, C. D. (1995). *Mainstreaming exceptional students: A guide for classroom teachers*. New York: Allyn and Bacon.
- Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Soodak, L. C., & Podell, D. M. (1993). Teacher efficacy and bias in special education referrals. *Journal of Educational Research*, 86(1), 247-253.
- Soodak, L. C., & Podell, D. M. (1993). Teacher efficacy and bias in special education referrals. *Journal of Educational Research*, 86(1), 247-253.
- Soodak, L. C., & Podell, D. M. (1993). Teacher efficacy and bias in special education referrals. *Journal of Educational Research*, 86(1), 247-253.
- Soodak, L. C., & Podell, D. M. (1993). Teacher efficacy and student problem as factors in special education referral. *The Journal of Special Education*, 27(1), 66-81.
- Soodak, L. C., Podell, D. M., & Lehman, L. R. (1998). Teacher, student, and school attributes as predictors of teachers' responses to inclusion. *The Journal of Special Education*, 31(4), 480-497.

- Sucuoğlu, B. (2005). Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2): 15-23.
- Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. Kademe Branş Öğretmenlerinin, Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Toy, S.. (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmen Öz Yeterlikleri İle Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248.
- Üredi, I., & L., Ü. (2005). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Bulundukları Sınıflara Ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 13-18.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., & Soran, H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 260-267.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., & Soran, H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz yeterlik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 260-267.
- Yiğit, A. (2024). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Özyeterlikleri İle Disleksili Öğrencilere Yönelik Öğretim Tutumları Ve Disleksi Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.